

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

מספר בקשה: 1

בפני כב' סגן הנשיא, השופט אסף זגורי

א.ל.

מבקש

נגד

צ.ל.

משיבה

ע.ל., ילידת 17/1/2002

בעניין הקטינה:

החלטה

השאלה נשוא ההליך:

האם יש להיענות לבקשת המבקש וליתן צו מניעה האוסר על שינוי מסגרת החינוך של הקטינה המבקשת לעבור ללמוד בבית ספר "רגיל" ב** מבית ספר ב*** בשיטת החינוך האנתרופוסופית?

א. הצדדים וההסכם:

1. המבקש והמשיבה הם בני זוג לשעבר אשר הביאו לעולם 2 ילדים משותפים: ע.ל. שפרטיה בכותרת (להלן: "הקטינה", "הנערה", "הילדה" או "ע.ל." וי.ל. יליד 5/2000 שהליך זה אינו עוסק או נוגע בו במישרין.

2. הצדדים ערכו 2 הסכמים הנוגעים לפרידתם ולענייני ממון, משמורת אפטרופסות ומזונות: הסכם אחד אושר בידי בית המשפט ביום 6/7/2008 והסכם מאוחר יותר נכרת ביום 10/1/12 ואושר על ידי כפסק דין ביום 31/1/2012 (להלן: "ההסכם").

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 במסגרת ההסכם קבעו הצדדים שהילדים יהיו במשמורת ובאחריות הורית משותפת
2 ושוויונית (סעיפים 3-4 להסכם). כן קבעו הצדדים, כי לא ייעשה כל שינוי חד צדדי
3 במשמורת ואו בחינוך הילדים ובמקרה של אי הסכמה יפנו לגורם מקצועי בתחום החינוך
4 שהאב יציע.
5
- 6 במסגרת פרוטוקול ישיבת אישור ההסכם, כי אין בידיהם נכון למועד הדיון שמות של אנשי
7 מקצוע כנדרש בסעיף 4.1. להסכם אך הם לא ראו בכך מכשול לאישורו וביקשו מבית
8 המשפט במפורש לאשר ההסכם חרף כך (עמ' 1 שורה 12 לפרוטוקול ישיבת אישור ההסכם).
9
- 10 עוד קבעו הצדדים הסדרי שהייה שוויוניים של הילדים אצל שניהם, הן בזמני "שגרה" והן
11 בחופשות, חגים וכיו"ב.
12
- 13 **ב. שינוי הנסיבות בתפקוד ההורי של האב:**
14
- 15 חרף התחייבות הצדדים בהסכם ולמרות שהם פעלו על פיו מספר שנים, הרי שאליבא דאם,
16 נפגעה טובת הילדים כתוצאה מכך והיא עתרה בינואר 2013 לקבוע את משמורת הילדים
17 אצלה ולשנות את חלוקת זמני השהייה.
18
- 19 במסגרתה של אותה תביעה (תמ"ש 52008-01-13) הוזמן תסקיר סעד, נערכו דיונים ובתומם
20 ניתן פסק דין הנעתר לתביעת האם ומשנה מהותית מהסדרי המפגשים ושהיית הילדים
21 שנקבעו בהסכם.
22
- 23 בסעיף 6 לפסק הדין שניתן בתיק המשמורת לעיל ציינתי, כי החל מחודש ספטמבר 2011
24 מתגוררת האם עם הילדים בעיר *** וזאת לאור גובה דמי השכירות ביישובי ***, ברם
25 הקטינים המשיכו, חרף המעבר, ללמוד באותן מסגרות החינוך (ב*** בשיטה
26 האנתרופוסופית).
27

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

9. פסק הדין התבסס בין השאר על תסקיר משלים שהתקבל ביום 12.12.13 ועל דברי הצדדים בדיון מיום 30.12.13. מהתסקיר המשלים שהוגש בשעתו עלתה עובדה שאין עליה עוררין, ולפיה האב העביר הודעה כתובה לב"כ האם בה כתב כי הוא "עייף" או "מותש" ממאבקים ובלית ברירה מבחינתו מוותר על הסדר המשמורת המשותפת. עייפות זו של האב, כך כתבתי בפסק הדין בעניין המשמורת מההליך הורגשה היטב גם בדיון עצמו ובהתנהלות האב לאחר מכן.
10. ביום 17.03.14 נתקבל תסקיר סעד נוסף מטעם פקיד סעד בעיריית *** ולפיו לא מתקיימים הסדרי ראייה בין האב לקטינים מזה 6 שבועות ואין ביניהם כל קשר טלפוני, כן לדברי פקיד הסעד הוא יצר קשר עם האב אשר מסר, כי איננו מעוניין להגיע לפגישה מכיוון שהוא שבע אכזבות משירותי הרווחה. האב אישר דברי העו"ס לסדרי דין בהודעה שמסר לתיק בית המשפט מאוחר יותר עת הוסיף, כי האם ניכסה לעצמה הקטינים כבר לפני זמן רב ויצרה ריחוק ביניהם. לדבריו (כפי שנמסרו אותה עת), בשל התנהגות האם תש כוחו במאבק זה והוא מוותר על המשמורת המשותפת.
11. אי לכך, ניתן כאמור פסק דיני בתיק המשמורת, לפיו בית האם ישמש כבית מגורים עיקרי של הילדים והם יהיו במשמורתה הקבועה. הסדר זה משנה משמעותית מההסדר עליו הסכימו הצדדים במקור בעניין המשמורת. ביום 26/6/14 אף הופסק הקשר של הילדים לחלוטין עם האב עד לבירור מצבו הפסיכיאטרי וזאת לפי עדכון העו"ס לסדרי דין שהוסמך על ידי בפסק הדין לעשות שינויים מעת לעת בזמני השהייה ובקשר של הילדים עם האב. חרף כך נפגשו הילדים עם אביהם בהסכמת האם פעם אחת. מאוחר יותר נקבעו הסדרי מפגשים מחדש.
12. עינינו הרואות, כי הסדר זה של המשמורת הפיסית הבלעדית אצל האם עמד על כנו כשנה ומחצה בקירוב מאז פסק הדין שניתן בתיק המשמורת ביום 5/4/14 כאשר חלו תמורות בקשר של האב עם הילדים בשל מצבו הנפשי, עייפותו, ייאושו, תסכולו ו/או כעסו על גורמי הטיפול ועל האם ו/או כל אלה גם יחד. כל זאת, עד אשר הודיע לאחרונה האב, במסגרת הליכים משפטיים שנקט לחידוש הקשר עם הילדים, כי הוא חש שהתאושש מתקופה קשה שחוה והוא מעוניין לשוב ולממש אחריותו ההורית כלפי הילדים.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 14-07-42164 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 13. ביום 6/8/14 הודיע העו"ס לסדרי דין, כי בעקבות והמשך תחילת שיתוף פעולה מחדש של
2 האב עמו, יש לחדש הקשר עם הילדים על בסיס מורחב יותר מהחודשים שקדמו לו
3 ואישרתי המלצה זו.
4
- 5 **ג. טענות האב:**
- 6
- 7 14. לאב טענות כרימון כנגד האם וכנגד גורמי הטיפול והרווחה והוא פרטן בכתב מספר פעמים.
8
- 9 15. בכל הנוגע לשינוי מסגרת החינוך של הקטינה, טוען האב כדלהלן:
10
- 11 15.1. כי עוד מגיל ינקות עברו הצדדים עם הילדים להתגורר ביישוב *** ודווקא לפי דרישת
12 ובקשת האם, שילבו הילדים במסגרת החינוך האנתרופוסופית שביישוב.
13
- 14 15.2. כי שני הילדים למדו והתחנכו במסגרת החינוכית האנתרופוסופית עד לאחרונה, כאשר הבן
15 עולה לכיתה ח' ואילו הבת אמורה לעלות לכיתה ז' בבית הספר "****" שב***.
16
- 17 15.3. כי בין ההורים תמיד שררה תמימות דעים בנושא חינוך הילדים: שניהם סברו כי החינוך
18 האנתרופוסופי בכלל ובית הספר "****" בפרט מיטיבים עם ילדיהם; הלימוד הוא בכיתות
19 קטנות, בבית ספר השרוי בחיק הטבע, בשיטה המטפחת את התפתחות עולם הרגש והחוויה
20 הפנימית של הילד, מפתחת את יכולות הילדים ומאפשרת להם צמיחה מעבר לקיים בבתי
21 הספר "הרגילים".
22
- 23 15.4. גם לאחר הגירושין לא עלתה כל דילמה או מחלוקת בנושא החינוך של הילדים ודוק, כבר
24 בעת עריכת ההסכם, התגוררה האם ב*** והילדים הוסעו למסגרות החינוך ב***. מכאן
25 ששינוי מסגרת המגורים של האם ל*** לא יכולה לדעת האם להוות טעם המצדיק שינוי
26 מסגרת החינוך של הילדה, בוודאי לא באופן חד צדדי.
27

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 15.5. האם בניגוד לאב סירבה לכל תקשורת והידברות עמו, ניכסה את הילדים לעצמה והחלה
2 נוהגת הלכה למעשה כאפוטרופוס בלעדי המקבל החלטות חד צדדיות ביחס לחיי הילדים
3 ללא התחשבות ברצון ודעת האב ובהתעלם מהתחייבותה נשוא ההסכם.
4
- 5 15.6. האב הוא אב מיטיב לילדיו ואין כל בעיית תקשורת בינו לבין הילדים. הבעיה היא בעיית
6 תקשורת והידברות בינו לבין האם. לדבריו, אף מערכת טיפולית או שיפוטית או אחרת לא
7 הצליחה למצוא פתרון לסירוב האם להידברות עם האב וכך נוצר מצב של קבלת החלטות
8 חד צדדיות על ידה, לרבות בעניין החינוך.
9
- 10 15.7. האב טוען, כי הקטינה שיתפה אותו בתוכנית להעברתה ללימודים בבית ספר רגיל ב***
11 וזאת רק על רקע קשיים חברתיים. האב סבור שהאם מעודדת מהלך זה, במקום לסייע
12 לבתם להתמודד עם הקשיים במסגרת הנוכחית.
13
- 14 15.8. האב מסביר, כי הדברים נמסרו לו בתקופה רגישה ביותר של חידוש הקשר ולכן הוא נוהר
15 מלהביע עמדה נוגדת או תומכת במהלך ואך ניסה לשקף לבתו היתרונות הגלומים בבית
16 הספר האנתרופוסופי.
17
- 18 15.9. האב היה בטוח, הן לאור ההסכם, הן לאור הוראות הדין והן לאור אמירות של האם
19 בתביעת המשמורת, כי אם אכן היה בכוונתה לשנות המסגרת החינוכית של מי מהילדים,
20 הרי שתפנה אליו באופן מסודר קודם ביצוע השינוי והוא נדהם מהמהלכים החד צדדיים.
21
- 22 15.10. האב טוען, כי ניסה לפנות לבתי ספר ב*** לשם מניעת רישום הקטינה ללא הסכמתו,
23 במקביל פנה לעו"ס כדי שיגרום להידברות שלו עם האם בסוגיה כה חשובה אך לשווא. האב
24 הופנה על ידי כל גורמי הטיפול להגיש הבקשה לצו שיפוטי וכך עשה בלית ברירה.
25
- 26 15.11. האב מתנגד לשינוי המסגרת החינוכית במחטף בטרם נשקלו כל השיקולים הראויים
27 והרלבנטיים ועתר איפוא לבירור שיפוטי של טענותיו השונות.
28

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 **ד. טענות האם:**
- 2
- 3 16. האם מתנגדת לבקשה ולטענותיו השונות של האב ועמדתה הייתה זו:
- 4
- 5 16.1. הלכה למעשה מנובמבר 2013 החל נתק מוחלט בין האב לבין הילדים שלא ביוזמתה ולא
- 6 מרצונה אלא מטעמים הנוגעים למצבו הנפשי של האב.
- 7
- 8 16.2. במקביל לשינוי המשמורת ומעבר האם למגורים *** עם הילדים "כבית עיקרי" הביעה
- 9 הקטינה רצונה המובהק (בפני האם) לשנות המסגרת החינוכית ולעבור ללמוד בבית ספר
- 10 אחר.
- 11
- 12 16.3. האם לא קיבלה רצון הקטינה כפשוטו אלא ירדה לשורש העניין וביררה הסוגייה לעומקה.
- 13 לאחר שערכה בירור מעמיק כאמור הגיעה האם למסקנה כי רצונה הנחוש של הקטינה הינו
- 14 רצון שיש לכבדו וכי שינוי המסגרת החינוכית תיטיב עם הילדה לא רק מבחינה חברתית
- 15 אלא גם מבחינה לימודית.
- 16
- 17 16.4. לדבריה של הילדה בפני האם, היא לא רוצה להמשיך לנהל חייה באופן מבוזר ובמספר
- 18 מוקדים (יישובים ש., י., כ.). אלא מעוניינת בריכוז ובסמיכות המערכת החינוכית חברתית
- 19 ליד ביתה ב***. הסברה של הילדה הוא כי הפיזור של מוקדי חייה מפריע לה לגבש ולקיים
- 20 קשרים חברתיים קבועים ולמעשה אין לה כאלה באף אחד מהמוקדים.
- 21
- 22 16.5. האם טוענת, כי יש ליתן משקל וכבוד לרצונה המוחלט והמובהק של הילדה וכי מדובר
- 23 במהלך שהיא מעוניינת בו מאוד וסיכולו יסב לה נזקים, כמו גם בשל אי כיבוד רצונה.
- 24 בניגוד לקטינה שמבקשת לשנות מסגרת החינוך הרי הקטין ימשיך במסגרת הקודמת, דבר
- 25 שמלמד על כך כי השינוי אינו בא מהאם אלא מהילדה בלבד.
- 26

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 14-07-42164 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 16.6. האם טוענת, כי בניגוד לה האב הוא זה שמנסה להתנגח בה באמצעות שימוש שחוק "בטובת הילדים" ובזכותו לעתור לצו שיפוטי כאפוסטרופוס טבעי, אך ראוי היה כי היה בוחן את יחסיו עם הילדים ואת רצונה של הקטינה בפרט ונמנע כלל מהגשת הבקשה.
- 16.7. לאור כל זאת, עומדת האם על דחיית הבקשה ועל כך שיתאפשר לקטינה ללמוד בשנת הלימודים הקרובה בבית הספר ב*** וזאת בהתחשב ברצונה ובעובדת קרבת וסמיכות מקום הלימודים המבוקש לבית המגורים העיקרי.
- ה. התסקיר ורצון הקטינה:**
17. התסקיר מבוסס על מספר מפגשים של העו"ס עם האב ועם הקטינה (בנפרד), על ביקור העו"ס בבית הספר האנתרופוסופי וכן בהסתמך על היכרות מוקדמת עם הסכסוך ההורי. התסקיר ממליץ לכבד את רצון הקטינה ולאפשר לה להירשם וללמוד בבית הספר התיכון ב*** ולא בבית הספר האנתרופוסופי. אלה היו עיקריו:
- 17.1. הקטינה הינה נערה אינטליגנטית, רגישה מאוד ובוגרת במבנה אישיותה. בשל פגיעותה מהקונפליקט ההורי וסכסוך הגירושין היא טופלה על ידי גורמי הרווחה במ. באמצעים יצירתיים והשתמשה היטב בטיפול ככלי לביטוי רגשותיה.
- 17.2. במסגרת הטיפול שעברה הקטינה עלתה גם סוגיית שינוי מסגרת הלימודים, כאשר המטפלת של הקטינה מדווחת שמדובר ברצון אמיתי ונחוש של הקטינה לשנות את המסגרת, מתוך רצון לקחת אחריות, מתוך חוזק ואחריות לקבוע את מהלך חייה. הקטינה מעוניינת להשתלב בעיר כ*** לאחר מעברה למגורים שם ולדבריה לימודים בבית הספר בעיר יסייעו לה בכך. לא עלה מדברי הקטינה כי היא רוצה לעזוב את בית הספר האנתרופוסופי מתוך מצוקה או כעס על בית הספר. המטפלת התרשמה כי הקטינה כלל אינה מושפעת בסוגייה זו מצד אמה ומדובר ברצונה החופשי והאוטונומי.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 17.3. המטפלת עודדה את הקטינה ללכת עם רגשותיה הפנימיים וליישם את החלטתה כחלק
מתהליך ההתבגרות והחיזוק העצמי שלה.
- 17.4. הקטינה מוכרת כלקויית למידה ויש לה שעות שילוב עם מורה שמלווה אותה כשלוש שנים.
המורה מתרשמת שהנערה בוגרת לגילה וקיבלה החלטה אישית לעבור לבית הספר *** על
מנת להשתלב במקום מגוריה החדש, לרכוש חברה חדשה ולקבוע בעצמה את המסגרת
החינוכית שלה. המורה מודעת לקשיים הלימודיים והחברתיים של הקטינה אשר עלולים
להקשות עליה במעבר מהגישה האנתרופוסופית לשיטה החינוכית שונה והישגית יותר. היא
עודדה אותה בהחלטה שקיבלה מתוך חוזק. לדבריה נתנה לה מטלות לימודיות בתקופת
החופש הגדול לשם שיפור רמתה הלימודית וציינה שהקטינה לוקחת ברצינות את המשימה,
עובדת בבית על המטלות ומכינה עצמה למעבר. המחנכת מציינת שהקטינה תידרש לליווי
רגשי לקראת המעבר ולעזרה לימודית בחשבון, עברית ואנגלית. לדבריה חשוב שהקטינה
תשתלב בשיעורים כמו מוסיקה ונגינה.
- 17.5. העו"ס מדווח על 2 שיחות עם הקטינה בה חזרה על רצונה הנחרץ והנחוש לעבור לבית ספר
*** וזאת לאחר תהליך מחשבתי ארוך בינה ובין עצמה. הקטינה הכחישה כי בורחת מבעיה
לימודית או חברתית בבית הספר. היא סיפרה שכבר מצאה חברה חדשה ב*** שתלמד איתה
והיא מכינה עצמה היטב לקראת ההשתלבות בבית הספר.
- 17.6. האם מתוארת בתסקיר כמי שהופתעה בעצמה מפניית בתה, אך לאחר בירור העניין הן
עסבתה והן מסגרות החינוך הבינה כי מדובר במשימה שהקטינה תוכל לעמוד בה וכי חשוב
ונכון לעודד אותה בהקשר זה וכך עשתה.
- 17.7. האב מתואר בתסקיר, כמי שמתנגד נחרצות למעבר בטענה כי הוא יגרום לבתו הידרדרות
קשה בלימודים ובתחום החברתי. לדבריו כל חייה התנהלו סביב אזור בית הספר והמעבר
ל*** ינתק אותה ממסגרת חינוכית פורמלית ובלתי פורמלית שעטפה אותה היטב. הוא
מתאר המהלך כמהלך לא של הקטינה אלא של האם המבקשת לנתק אותו ממעורבות בחיי
הילדים. כן העלה האב טיעונים בעד שיטת הלימודים ההוליסטית בבית הספר הנוכחי

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 לעומת בית הספר הרגיל והתאמתו לנטייה של בתו הקטינה ללימודי אמנות, דבר שלא תוכל
2 לזכות בו בבית הספר ב***.
- 3
- 4 17.8. העו"ס קובע, כי הטעמים שמעלה האב בהתנגדותו הם בהחלט הגיוניים ורציונליים, אך יחד
5 עם זאת ניכר ניתוק של האב מהעובדה כי מדובר ברצון נחוש, החלטי ומוגמר של בתו
6 הקטינה. התנגדות זו של האב עומדת בניגוד גמור לשלב ההתפתחותי החשוב והמכריע בגיל
7 ההתבגרות של בתו הקטינה, למבנה הבוגר של אישיותה ולסוגיית מעבר המגורים ל***.
- 8
- 9 17.9. העו"ס מסכם תסקיר בהמלצה חד משמעית לאפשר המעבר של הקטינה ללימודים בבית
10 הספר ב*** בטיעונים הבאים:
- 11
- 12 א. מדובר במקרה שנסיבותיו מתאימות לאותם מקרים שבהם נכון וחושב ליתן משקל
13 משמעותי במיוחד לרצון הילד.
- 14
- 15 ב. העו"ס מציין את גילה של הקטינה כמתבגרת, את בגרותה הנפשית כפי שעלה
16 מהגורמים שמכירים אותה ומטפלים בה, את רצינות כוונותיה ואת ההחלטה
17 שקיבלה בתם התלבטות ארוכה ואחרי התייעצות עם גורמי החינוך והטיפול.
- 18
- 19 ג. יש מתאם בין רצון הקטינה לבין השינוי בנסיבות המגורים שלה (מעבר ל***, מעבר
20 לחטיבת ביניים שהיא מסגרת חדשה עבור כל התלמידים), רצונה בהיכרות עם
21 חברה חדשה במקום מגוריה – כל אלה מתיישבים גם עם טובתה האובייקטיבית,
22 קובע העו"ס.
- 23
- 24 ד. ישנו פסול באופן בו התקבלה ההחלטה של הקטינה ללא שיתוף האב (אלא בסוף
25 התהליך), אך האחריות היא של האם ולא של הקטינה וממילא האב עצמו אמרו
26 שאילו היה משולב בסוד העניין מלכתחילה והיה משותף בתהליך ייתכן והיה
27 משתכנע להסכים לשינוי.
- 28

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 **דיון נורמטיבי רחב – שימוש בכללי הכרעה שונים ונורמטיביים לצורך קבלת**
2 **ההחלטה הפרטנית:**
3
4 **"טובת הקטינה!?"**
5
6 18. החלטות בעניין חינוכה של קטינה מהוות חלק מהכרעות שעל הורים לקבל במהלך השוטף
7 של גידול ילדיהם, גם לאחר פרידתם (סעיף 24 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות,
8 תשכ"ב-1962). משלא צלחה דרכם לעשות כן – יכריע ביהמ"ש בעניין, בהתאם לעקרון
9 טובתה של הקטינה (שקבוע מפורשות בסעיף 25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות,
10 תשכ"ב-1962).
11
12 19. מדובר בעיקרון על (טובת הילדה) ולא בכדי נקבע בפסיקה, כי גם בנושא קביעת מקום
13 חינוך, כבכל נושא הכרוך בסוגיית המשמורת, יכריע ביהמ"ש לאורו של עקרון העל בדבר
14 טובתם של קטינים (תמ"ש 10771/05 פלונית נ' אלמוני (23/07/2007, פורסם במאגרים)).
15
16 20. אלא שהדיבור "טובת הילד" הינו כללי ביותר ופטרנליסטי והוא אינו יכול לשמש עוד כמבחן
17 או כלל הכרעה יחידי בסוגיות מעין אלה שבפניי, ביחוד כאשר עסקינן בקטינה המסוגלת
18 ומעוניינת להשתתף בהליך באמצעות הבעת רצונה המפורש ביחס למסגרת החינוך שלה.
19
20 **דוקטרינת זכויות הילדה:**
21
22 21. ניתן וראוי איפוא לדון בתביעה זו גם לאור שיקולים וכללי הכרעה של "דוקטרינת זכויות
23 הילד" (ראה: י.ש. קפלן "מטובת הילד לזכויות הילד - ייצוג עצמאי של קטינים" **משפטים**
24 לא (תשס"א) 623, 629-631; תמר מורג "עשרים שנה אחרי: תפיסת זכויות הילד על פי
25 האמנה בדבר זכויות הילד", **זכויות הילד והמשפט הישראלי**, עמ' 15).
26
27 22. אזכיר בהקשר זה, כי יש הסוברים (ואנוכי ביניהם) שנדרשת גישה המשלבת בין טובת הילד
28 לבין זכויותיו (ראה ר.ליכט-פטרן "קבלת החלטה בעניינה של ילדה – לקראת השלמה בין

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

1 טובת הילדה לזכויות הילדה, "זכויות הילד והמשפט הישראלי" (עורכת תמר מורג, 2010)
2 429. ואילו מלומדת משפט אחרת הציעה לבחון הכרעות בענייני ילדים מנקודת המבט של
3 "זכויות יחס" (ראה ר. זפרן "שיח היחסים כתשתית להכרעה בסוגיות מתחום המשפחה:
4 מספר הערות על דאגה וצדק", **משפטים על אהבה** 605 (ארנה בן נפתלי וחנה נוה עורכות
5 2005). נקודת מבט זו מבקשת ממקבל ההכרעה השיפוטית להתחשב ובנסיבות מסויימות
6 להעדיף את אינטרס שימור היחסים המשפחתיים התקינים, אלא אם כן תיגרם פגיעה
7 מהותית בטובת הילדה ובזכויותיה (ראה גם ר. זפרן "זכויות הילד במשפחה כזכויות יחס",
8 **זכויות הילד והמשפט הישראלי** (עורכת תמר מורג, 2010) 129).

כל התיאוריות נכונות?

12 23. על טובת הילד נקבע, כי מדובר בכלל הכרעה פטרנליסטי שעלול להחמיץ הסתכלות מזווית
13 הראייה של הקטין. על זכויות הילד, נאמר כי מדובר בכלל הכרעה שעלול להתעלם מגורמים
14 הקשורים בטובת הילד בשל העדפת רצונו וזכויותיו על שיקולים אלה. על גישת "זכויות
15 היחס", נאמר כי היא עמומה מדי ועלולה לבכר ההמשכיות ביחסים המשפחתיים על פני
16 אינטרסים חשובים יותר של הילדה, כך שכל הוגה או חז בדעה משלו באשר לכלל ההכרעה
17 בנוגע לקבלת הכרעות אודות ילדים (ראו האסמכתאות לעיל וחילוקי הדעות בין המחברים
18 ובפרט מאמרה המרתק של דר' זפרן בספרה של מורג לעיל בעמ' 146 למאמר).

20 24. והנה המקרה הנוכחי מדגים היטב, כיצד יישום והצבת העובדות בנוסחאות כללי ההכרעה
21 המוצעים לעיל יכול להביא בכל פעם להכרעה שונה ולא דווקא כזו המתיישבת עם רצון
22 הקטינה.

24 25. אם עסקינן בבחינה פטרנליסטית של בית המשפט ועולם המבוגרים את טובת
25 הילדה במנותק מרצונה שלה, ייתכן והיה מקום להיענות לטענות האב ולקבוע, כי הקטינה
26 תמשיך להתחנך בבית הספר "****" בשיטה האנתרופוסופית. נימוקי האב בדבר התאמת
27 המסגרת החינוכית הקיימת לצרכיה של בתו מקובלים אף על פקיד הסעד (כיתות קטנות,
28 יחס אישי, דגש על אמנות ומיצוי עצמי ולא על מצוינות והישגיות, תרומת המערכת
29 הקודמת לקטינה עד כה, חשש מניתוק הקטינה ממערכות חינוך נוספות זולת בית הספר

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 באם תשנה המסגרת, מצב רגשי וחברתי מעורער ממילא של הקטינה, סיום לימודים בבית
2 הספר האנתרופוסופי בעוד שנתיים ממילא). ברם לא ברור, כיצד כל אלה יכולים להאפיל על
3 רצונה הנחוש של הילדה והחלטתה המוגמרת.
4
- 5 26. אם נבקש לבחון העניין באמצעות דוקטרינת זכויות הילד, ברור שיש מקום לכבד רצונה
6 ולאפשר לה ללמוד במסגרת החינוך בה היא החליטה ללמוד ולא לכפות עליה הסדר שאנו,
7 המבוגרים, ההורים, גורמי הטיפול או המשפטנים רואים לנכון.
8
- 9 27. אם נבקש לנהוג בגישה המשלבת בין טובת הילדה לבין זכויותיה (גישת ר. ליכט פטרן לעיל,
10 אשר לצרכי הליך אדבסרי מהיר נראית כגישה המתאימה והיעילה ביותר), הרי גם אז
11 נמצא, כי טובת של הילדה וזכויותיה משלבים ידיים וצועדים יחדיו כפי שיבואר בדיון
12 הפרטני בהמשך.
13
- 14 28. אם נבקש להציב הסוגיה במשקפי "זכויות יחס" כגישת דר' זפרן, התשובה יכולה להשתנות
15 והיא אינה חד משמעית; דר' זפרן סבורה כי כדי לשמר את קשרי המשפחה ולהבטיח דאגה
16 וטיפול ואחריות הדדית בין חבריה, יש לעבור לשיח יחסים המושתת על הרעיון של אתיקה
17 של דאגה לזולת. לכאורה יש ממש בעמדת דר' זפרן, כי מתן משקל מוגבר לרצונה של הילדה
18 ולדוקטרינת זכויות הילדה במקרה הנוכחי יחדד המתח בינה לבין אביה ויגביר גם את
19 הקונפליקט בין ההורים (שעה שממילא סבור האב, כי מדובר בהחלטה שניזונה מהשפעה
20 של האם ולא בהחלטה עצמאית של הילדה). במקרה הנוכחי בעייתי להפעיל את כלל
21 ההכרעה "זכויות יחס" שעה שהצדדים לא פעלו בהידברות; האם לא עדכנה את האב. האב
22 פנה באופן חד צדדי למחלקת החינוך ב** ולעו"ס ומאוחר יותר הגיש הבקשה הנוכחית,
23 נסיונות הידברות קודמים בין הצדדים בהליכים קודמים כשלו ולא עלו יפה. התקיים נתק
24 בין האב לבין האם והקטינה עד לאחרונה. ומעל לכל אלה, יש צורך בקבלת החלטה
25 שיפוטית "חותכת" ולא גישורית או משולבת (כהצעתה של המלומדת זפרן) תוך ימים, שעה
26 שפתיחת שנת הלימודים בפתח. עם זאת, אין ספק בעיני כי אילו היה לרשות הצדדים ובית
27 המשפט זמן רב יותר לקבלת החלטה, ניתן היה לעשות שימוש בכלים שמציעה תפיסה זו
28 לטובת שיפור ושימור יחסי המשפחה באופן מיטיב מהכרעה שיפוטית. המעט שאוכל לעשות

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

1 הוא לקרוא לצדדים להידברות באשר לאופן יישום ההחלטה ומתן התמיכה המשפחתית
2 הכוללת לקטינה.
3

4 ז. שיקולים פרטניים הרלבנטיים להכרעה בסכסוכיחינוך ילדים:

5 קשר בין משמורת פיסית לבין מסגרת חינוכית (העדפת עמדת ההורה המשמורן)

6
7
8 29. לכאורה ההורים נותרים שניהם אפטרופוסים טבעיים של הילדים, ללא קשר לשאלת
9 המשמורת הפיסית. אלא שבפועל, גם אם אין הדבר נאמר מפורש, מתקבלות רוב ההחלטות
10 ביחס לחיי הילד על ידי ההורה המשמורן ולא על ידי שני ההורים.
11 במקרים רבים, יש קשר בין שינוי מקום מגורים או בין סוגיית המשמורת הפיסית לבין
12 נטייה או רצון לשנות מסגרת חינוכית ולא אחת הדבר מתקבל ומאושר על ידי בתי המשפט
13 מקום שהשינוי יש בו להפחית סיכון רגשי או התפתחותי של הילדים, או בלבול שעלול
14 להיגרם בשל שוני בגישה במוסד החינוכי לבין שוני בגישה במקום המגורים של הקטין (ראה
15 גם: ד. גוטליב, נושאים דתיים בקביעת משמורת ילדים וסדרי ראייה, **רפואה ומשפט 16**,
16 (1997), להלן: "גוטליב").
17

18 30. כאשר היעדים ואורח החיים של ההורים משתנים לאחר הפרידה, יש למצוא את שביל הזהב
19 בין העמדות הקוטביות של ההורים ולעיתים אין מנוס ממתן העדפה ברורה לצרכי הורה
20 אחד על פני משנהו וזאת על פי טובת הקטין בלבד במנותק מטובת ההורים (תיק רבני (ת"א)
21 300160/18 **פלוגית נ' פלוני** (12/7/12, פורסם במאגרים)). אמנם בדרך כלל מדובר על
22 מחלוקות קוטביות הנוגעות לזרם חינוך (דתי מול חילוני), אך גם במקרה שלפנינו ישנה
23 נטייה של שינוי באורח החיים של הקטינה עם המעבר שלה למשמורת בלעדית אצל האם
24 (ממשמורת משותפת) ועם מעברה עם האם מיישובי מ. לעיר ***.
25

26 31. בהקשר זה ומקום שהילדים חיים, מתגוררים ומבלים רוב זמנם במשמורת אחד ההורים,
27 לא ניתן להתעלם מאורח חייו של אותו הורה משמורן (גוטליב, פסקה 5 למאמרו). ההסבר
28 הפסיכולוגי לכך נעוץ באחריות הרבה הרובצת לפתחו של אותו הורה משמורן (או מטפל

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 עיקר; ; האחריות לגידול הילדים במשמורתו כה כבדה, כך נכתב, "עד שעלינו לחזק ככל
2 שניתן את ידיו של ההורה המשמורן ובפרט כאשר עסקינן במשפחה חד הורית" (גוטליב,
3 שם). נציין, כי קיימת עמדה בפסיכולוגיה לפיה יש להעניק להורה המשמורן סמכויות כמעט
4 בלעדיות בענייני החינוך כחלק מטובת הילד (גישת גולדשטיין, פרויד וסבולניט כפי שהובאה
5 במאמרו של גוטליב).
6
- 7 32. המומחה הנדרש ליתן המלצתו אמור להעריך כיצד אורח חיים מסוים הינו לטובת הילד אם
8 לאו וכיצד אורח חיים זה ישפיע על הקשר של הילד עם ההורה שאינו משמורן. עוד עליו
9 לבחון כיצד ניתן להגן על הילד מפני מסרים סותרים ומבלבלים מצד ההורים. כיצד ניתן
10 לגרום לילד עקביות מקסימלית בחייו (גוטליב, שם). סבורני, כי במקרה דנן, העו"ס לסדרי
11 דין כמומחה בתחום הנתון לבחינתו, ביצע בהקשר זה מלאכתו נאמנה.
12
- 13 **רצון הילד מול טובתו:**
14
- 15 33. בהכרעות הנוגעות לילדים, עלה קרנו של רצון הילד למדרגת על חוקתית במסגרת
16 השיקולים ששוקל בית המשפט, ובנסיבות מסוימות, הפך הדבר לשיקול קובע בהכרעה
17 השיפוטית. בהקשר זה, בחן המלומד א. שוחטמן הכרעות שיפוטיות שונות בסוגיות
18 משמורת ומצא, כי מקום שרצון הקטין היה מגובש ונחרץ, נמנעו כמעט תמיד על הערכאות
19 השיפוטיות ממתן הכרעה שיפוטית סותרת או נוגדת אלא אם כן נמצא שיש להציל הילד
20 מסכנה חינוכית האורבת לו (א. שוחטמן, "ההתחשבות ברצונו של קטין במשפטי משמורת
21 קטינים", מאזני משפט ד' 545, (תשס"ה – 2005)).
22
- 23 34. אמנם כן, כאשר הגיעו המקרים לבירור שיפוטי בפסיקה (בדרך כלל במחלוקת בין חינוך
24 דתי לבין חינוך חילוני), מצאנו כיש משקל רב לרצון הילדולתחושתו מחד גיסא וליכולותיו
25 לתמרן ולהתפתח כראוי בתוך הדילמות המוסריות, הערכיות והדתיות שעלולות להיווצר
26 בקרבו, מאידך גיסא. כן יש לציין עמדות חלק מהפוסקים לפיהן, לזכות הגלעינית של
27 המשמורת ישנה השפעה גם על קביעת זרם החינוך (לכיוון הצד של ההורה המשמורן).
28
29

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

1 בג"צ 7395/07 פלונית נ' בית הדין הרבני האיזורי באשדוד, 21/1/08, פורסם במאגרים);
2 בג"צ 5227/97 מיכל דויד נ' בית-הדין הרבני הגדול בירושלים, פ"ד נה(1) 453 (1998);
3 ע"א 238/88 יחזקאלי נ' יחזקאלי, פ"ד מג(2) 467 בעמ' 469 (1989);
4 תמ"ש (ת"א) 60481/09 ש.כ. נ' א.כ. 16/8/11, כב' השופט פאול שטרק);
5 תמ"ש (חי') 14363/01 פלוני נ' פלונית 29/8/06, כב' השופטת אלה מירו);
6 תמ"ש (ת"א) 10771/05 פלונית נ' אלמוני 23/7/07, כב' השופט יהושע גייפמן);
7 תמ"ש (ת"א) 21556/95 פלונית נ' אלמוני 11/7/04, כב' השופט דר גרשון גרמן);
8 תמ"ש (י-ם) 2791/98 פלונית נ' אלמוני, 19/8/01, כב' השופטת חנה בן עמל);
9 תמ"ש (ת"א) 79184/98 א.א. נ' כ.ע. 29/8/06, כב' השופט שאול שוחט);
10 תמ"ש (נצי) 12780-09-08 א.י. נ' ג.י. 6/8/12, כותב שורות אלה);
11 תיק (רב' גדי) 1-23-2950 האם נ' האב, 17/06/2004 (כב' הדיינים טופיק, בן שמעון ואיזירר);
12 תיק (רב' ת"א) 300160/18 פלונית נ' פלוני 12/7/12 (כב' הדיינים מלכה, היישריק וכהן)
13
14

הזכות להשתייכות

15
16 המלומד יאיר רונן ביקש להעלות על נס את זכות הילד להשתייכות. הנחת-המוצא .35
17 בחיבורהייתה כי לכל ילד עשויות להיות זיקות רגשיות לרכיבים של העולם שהוא
18 משתייך אליו ושהוא תופס אותו כמשתייך אל עצמו. שתי דוגמות מתבקשות לזיקות
19 רגשיות מעין אלה, והן הזיקה למשפחה והזיקה לקהילה שהילד גדל בה, אך הילד יכול
20 לקיים זיקה משמעותית גם לחפצים, לבעלי-חיים או להיבטים אחרים של חייו.
21
22 הצעת המחבר הינה להגן על הקשר חייו של הילד מכוונת לתקן מציאות משפטית שבה, .36
23 ככלל, אין הילד נתפס ואינו מתואר מפורשות כמי שנטוע בהקשר ומשתייך לקהילה.
24 ההצעה ניזונה מרעיונותיו של ד"ר איאן הסל, שהיה בעבר נציב קבילות הילדים הממלכתי
25 בניו-זילנד, המוצאים ביטוי בהסדר חקיקתי ניו-זילנדי מקיף: Children, Young Persons and
26 Rtheir Families Act (1989). עוד נטען, כי ההכרה בזכות ההשתייכות מובילה לשינוי יסודי
27 בנקודת-המבט של הדין הבינלאומי והדין הישראלי על הילד. בשניהם, הזיקה בין זכות
28 הילד לזהות לבין תודעתו של הילד עצמו בדבר זהותו אינה ברורה. הזכות לזהות זכות

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 להשתייכות מגינה על צרכיו ההתפתחותיים של הילד לסביבה המשמשת לגביו נקודת-מוצא
2 בטוחה להתנסויות חדשות. היא מאפשרת לילד לתבוע זיקה לסביבה שהינה משמעותית לו.
3 מוסבר כי זכות ההשתתפות המעוגנת באמנה בדבר זכויות הילד מעוקרת במקרים רבים
4 מיכולת השפעה בשאלת המשמורת, אם אין נלווית אליה מחויבות של המדינה להבטיח את
5 הזכות להשתייכות ואם אין מובטח לילד קיום שהינו משמעותי בעיניו.
6
7 הזכות להשתייכות מתממשת בקיום אנושי שהוא בעל אפיון כללי של השתייכות. בכך היא
8 שונה מזכויות אזרחיות וחברתיות פרטיקולריות, שאינן מתייחסות להווייתו הבסיסית של
9 הפרט בשלמותה, ודומה לזכות הילד לכבוד, המבטיחה קיום אנושי שהוא בעל אפיון כללי
10 של כבוד (יאיר רונן, זכות הילד לזהות כזכות להשתייכות, **עיוני משפט** כו 935, תשס"ג)
11
12 **ח. דיון פרטני:**
13
14 הקשר בין משמורת בלעדית של האם לבין השפעה על הקטינה בבחירת מסגרת חינוכית אינו
15 המכריע בנסיבות העניין. הרי ראינו כי אחיה של ע.ל., י.ל. ממשיך וימשיך להתחנך בבית
16 הספר "****" בשיטה האנתרופוסופית חרף המשמורת הבלעדית של האם וחרף מגוריו ב***.
17 אך כל ילד הוא עולם ומלואו ומה שטוב לי.ל. לא בהכרח טוב לע.ל.. מכל מקום, הדבר מלמד
18 על כך שלא מדובר בהחלטה יזומה של האם אלא בהחלטה של הקטינה ע.ל. בלבד. והאם
19 החלטתה זו מתיישבת עם טובתה?
20
21 טובתה של הקטינה ע.ל. בנסיבות המקרה דנן, אינה עשויה מקשה אחת; החלטתה לשנות
22 את מסגרת הלימודים והחיים ולעבור ללמוד בבית ספר רגיל לאחר שהתחנכה על ברכי
23 שיטת וולדורף בחינוך האנתרופוסופי שנים ארוכות, הינה החלטה משמעותית ובעלת
24 השלכות עומק על חייה והתבגרותה. אין כל חולק, כי רצונה של הקטינה בנסיבות המקרה
25 דנן הוא מכשיר משמעותי ביותר בקבלת החלטת השיפוטית מהו טובתה. יחד עם זאת,
26 רצונה של הילדה אינו חזות הכל וישנם שיקולים נוספים הנובעים מהחלטה זו.
27

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 40. בכל הנוגע לרצונה של ע.ל., הרי ידוע כי רצון הילד הינו אחד השיקולים המרכזיים בקבלת
2 החלטות הנוגעות לעתידו. הפסיקה, החקיקה, אמנת האו"ם לזכויות הילד, ועדות בדיקה
3 ומחקרים בעשורים האחרונים העבירו באופן ברור את כובד המשקל מכלל ההכרעה של
4 טובת הילד הפטרנליסטי והארכאי לכלל זכויות הילד ככזו הכוללת את רצון
5 הילד.
6
- 7 41. הפסיקה התייחסה בכובד ראש אך גם בזהירות לשמיעת עמדת הילדים בסכסוכי משפחה.
8 כך נאמר מפי כב' השופטת ארבל באחד מפסקי הדין:
9
- 10 "מקום שמדובר בקטין שגילו ובשלותו הרגשית והמנטלית מאפשרים
11 זאת, ומקום שהקטין חפץ בכך, יש לאפשר לו להשמיע את דברו, להביע
12 את רצונו, תוך שיובהר לו כי רצונו אינו מכריע את הכף, אך בהחלט
13 יילקח בחשבון" (דנ"א 1892/11 היועץ המשפטי לממשלה נ'
14 פלונית, (22/05/2011, פורסם במאגרים)).
15
- 16 42. באשר לשאלה מהו הגיל הביולוגי שבו אכן ניתן לומר שלילד ישנה בשלות ורגשות מנטלית
17 מספקת לשם הבעת דעה, קבע כב' השופט רובינשטיין בבב"מ 10480/05 פלונית נ' פלוני,
18 (5/12/2005, פורסם במאגרים) כך:
19
- 20 "לדידי, יש ככלל מקום לשמוע את דעתו של קטין, אף קטין בגיל 10 למשל, ולא כל שכן ככל
21 שהוא מתבגר והשנים נוקפות, ויש לייחס משקל רב לעמדתו, כמובן על פי שיקול דעת
22 והשכל הישר, לא לגחמות ובוודאי לא לעניינים שאינם דרך הישר חלילה, אך לא בכך
23 עסקינן. זו גם גישת האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד, שישראל הצטרפה אליה החל
24 מ-1991....
- 25 ... בחיי המעשה, בהתחשב בגילו של הילד וביכולתו, יש לקבוע בכל מקרה האם יישמע
26 ישירות....ופשיטא שבמקרים אחרים יישמע הקטין באמצעות הוריו, הכל בהתאם לנסיבות,
27 וכל אלה חורגים מענייננו.
- 28 אכן, רצון הילד אינו שיקול יחיד (ראו דברי השופט דרורי בבש"א (י-ם) 6852/04 פלוני נ'
29 אלמונית), אך הוא בהחלט שיקול רב משקל".

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 14-07-42164 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

43. חברתי, כב' השופטת אלון נדרשה אף היא לעניין זה ובהסתמך על הפסיקה ודו"ח ועדת רוטלוי, קבעה שיש מקום ומשקל רב לעמדת ילדה בגיל 12.5 שנים.

"באשר למתבגרות אשר מלאו לו/לה 12 שנה, והוא/היא עשויה "להצביע ברגליו/ה", עמדת הוועדה היא כי בגיל זה נערה הינם בעלי יכולת הבנה וכן יכולת קבלת החלטות ולפיכך יש ליתן משקל לעמדותיו/יה בהחלטות הנוגעות לו/לה ולחיי/יה (סעי' 5.4.2 בעמ' 80 לדו"ח הוועדה). ומכאן, אין כופים נער/נערה להימצא במקום שאינו/שאינה חפץ/חפצה להיות בו" (תמ"ש (קר') 13560/05 א.א. נ' א.י. (26/12/2007)).

44. כב' השופט גייפמן נדרש לשאלה כיצד אמור בית המשפט לבחון את רצון הילד וקבע כך:

"בבוא ביהמ"ש לבחון מהו רצון הילד – עליו לעמוד על קיומם של שלושה מרכיבים במצטבר:

א. גיל הילד ורמת בגרותו.

ב. גיבוש רצון עצמאי של הילד.

ג. היות רצון הילד רצון בעל עוצמה ניכרת.

המרכיב הראשון - יש לבחון האם הילד הגיע לגיל ולרמת הבגרות בהם היא זה מן הראוי להביא בחשבון את השקפותיו. נדרש קיום מצטבר של שני המרכיבים: גיל ובגרות - וזאת על מנת לקבוע שהילד הינו אכן בעל רצון בר התחשבות. שני המרכיבים אלה מושתתים על יסודות אובייקטיביים וסובייקטיביים כאחד. לביהמ"ש נתון שיקול הדעת לקבוע האם גילו ורמת בגרותו של הילד מתאימים מבחינת יכולתו לגבש רצון עצמאי. בחינה זו תעשה באופן אינדיבידואלי ופרטני ותתייחס לילד העומד בפניו של ביהמ"ש.

המרכיב השני - במסגרתו של מרכיב זה יש לבחון את מידת הבנתו של הילד למצב הדברים בו הוא נתון, ובפרט האם הוא מבטא רצון עצמאי ובלתי תלוי. בהפעלת מבחן זה על בית-המשפט להזהיר עצמו ולבחון

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 14-07-42164 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 היטב האם דבריו של הילד משקפים נכוחה את רצונו האמיתי ואינם
2 פועל יוצא של חיי הילד עם הורה זה או אחר.
3 המרכיב השלישי- גם אם הוכח קיומם של שני המרכיבים לעיל, יש
4 להמשיך ולבחון האם רצונו של הילד הינו אכן רצון רב משמעות בעל
5 עצמה ניכרת.
6
7 יש לזכור כי המשקל הניתן לרצונו של הילד עשוי להשתנות בהתחשב
8 בגילו ובמידת בגרותו. ככל שהמדובר בילד שהינו מבוגר ומפותח יותר-
9 יש ליתן משקל רב יותר לרצונו" (תמ"ש (ת"א) 49123/03 פלוני נ'
10 אלמוני (19/11/2006)).
11
12 45. שמיעה, הבנה, ניתוח וקבלת "קולה של הילדה" במקרה הנוכחי על בסיס הנחיות הפסיקה
13 לעיל, מלמד היטב כי מדובר בקול צלול, נחרץ ונחוש ביותר המבקש כיבודו ועותר לשנות את
14 מסגרת הלימודים שלה, לא כגחמה פתאומית אלא לאחר התלבטות ומחשבה מעמיקה
15 בתהליך טיפולי, לא כפרי הסתה או השפעה של מי מההורים, אלא החלטה עצמאית של
16 הקטינה עצמה, לא בשל מצוקה מסוימת בבית הספר הקודם, אלא כחלק מהליך התבגרות
17 של הקטינה.
18
19 46. ראשית, הקטינה היא מעל גיל 12 שנים. שנית, היוזמה לשנות את המסגרת החינוכית באה
20 ממנה ולא מאמה. שלישית, מדובר ברצון שהוא ככל הנראה חלק מהחלטה ליטול אחריות
21 עצמית על גורלה של הנערה ולהביא לשינוי בהם (לטעמי בעיקר שינוי חברתי). רביעית,
22 מדובר ברצון מגובש העומד על כנו זה מספר חודשים. לבסוף, מדובר ברצון של הקטינה
23 שמבוסס על ניתוח האפשרויות השונות ולא בגחמה שנבעה ממצוקה ארעית בבית הספר
24 הקודם.
25
26 47. כאשר ניגשים אנו לצפייה בכפות המאזניים, רואים אנו כי הן נוטות בבירור לעבר כיבוד
27 רצונה של הנערה לשנות את מסגרת החינוך (ואולי מסגרת החיים) שלה.
28
29

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 מספר שיקולים וערכים תומכים בגיבוי וקבלת רצון הקטינה בנסיבות המקרה דנן :
2
- 3 48.1 ראשית, בית המשפט אינו יכול להישאר אדיש לרצונה של הילדה או להתעלם ממנו. הוא
4 מחוייב להביאו בחשבון בעת קבלת החלטה הנוגעת בראש ובראשונה לחייה של הילדה
5 עצמה. ראינו כי על פי כל דין, מחקר ותיאוריה מודרנית, בהחלטה הנוגעת לטובת הילדים
6 יש להביא בחשבון את רצונם. קל וחומר כאשר מדובר בהחלטה הנוגעת למסגרת חינוכית.
7 ההחלטה השיפוטית כאן היא חד פעמית ורגעית, אך המאמץ והחיים של הילדה נמשכים
8 הלאה לאחר מכן. ילדה שרצונה מכובד, יש לצפות כי תזכה למשב רוח של מוטיבציה.
9
- 10 48.2 כן יש לקחת בחשבון עוגמת נפש, תסכול, ייאוש ומרמור שעלולה הקטינה לסבול מהם באם
11 רצונה לא יכובד ואת הירידה במוטיבציה שעלולה להיגרם לה כתוצאה מאי כיבוד רצונה.
12 ייתכן וטובתה הפטרנליסטית של הילדה הייתה להישאר באותה מסגרת חינוכית, אך
13 החלטה שכזו בסופו של יום עלולה להיתקל בהתנגדות עזה של הקטינה ולהוביל לתהליך של
14 רגרסיה מבחינה חינוכית, לימודית וחברתית, אך גם להשפעה קשה על יחסיה עם האב שעה
15 שהוא זה שייתפס בעיניה כמי שפגע ומנע יכולתה להשפיע ולקבוע את גורלה החדש.
16
- 17 48.3 אם נשתמש ולו חלקית ברעיון "זכויות היחס" של דר' זפרן, נמצא, כי דווקא כיבוד רצונה
18 של הילדה הינו חלק חשוב בתהליך ההתבגרות שלה ויש לכך אף השלכה על מערכת היחסים
19 שבין הנערה לבין אביה בעתיד ומדובר בהיבט חשוב מאין כמוהו במתן ההחלטה הנוכחית.
20
- 21 48.4 שימוש בזכות ההשתייכות של הקטינה תומך מאוד בכיבוד שיפוטי של רצונה ; בהקשר זה
22 יש לקחת בחשבון את העובדה שהקטינה אינה מתגוררת עוד במ.ש., כי עברה למשמורת
23 בלעדית של האם וגרה כל ימות השבוע בביתה ב*** ואינה מצליחה במסגרת החינוכית
24 לבנות קשרים חברתיים ברי קיימא ביישוב בו היא גרה בשל הביזור של המערכות השונות
25 של חייה. ייתכן וגם לניתוק של הילדים מהאב בשנה האחרונה אף לו יש מקום מסוים
26 בקבלת ההחלטה של בתו או בהשלכותיה.
27
28

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 אך מנגד עומדים בפנינו קשיים לא מעטים: מה יהא אם ההחלטה שהקטינה קיבלה על
2 עצמה לא תוכיח עצמה בסופו של יום מבחינה לימודית וחברתית? האם אין חשש
3 מהידרדרות משמעותית במצבה האישיותי של הקטינה כתוצאה מכשלון המהלך? מעבר
4 לחטיבת ביניים לכשעצמו עלול להוות משבר חינוכי והתפתחותי לנערה, קל וחומר בנסיבות
5 המקרה הנוכחי לאור השוני בין מוסדות החינוך. כן אין בטחון, שכיבוד רצון הקטינה על ידי
6 בית המשפט יאפשר שיקום יחסים בינה לבין אביה.
7
- 8 הלכה למעשה לא מצאתי התמודדות של התסקיר עם 'תחזית פסימית' של ההחלטה
9 שקיבלה על עצמה הילדה. דומני, כי גם המחנכת של הקטינה בבית הספר הנוכחי מגלה
10 דאגה כנה ליכולת ההשתלבות של הילדה וכך גם האם. האב הצביע בטענותיו השונות, אף
11 הוא, על הקשיים שעלולה הקטינה לחוות ולהתמודד מולם. לשוטים ניתנה הנבואה ולא
12 נוכל לדעת בנקודת זמן ארכימדית זו של קבלת ההחלטה, האם נכונה היא אם לאו. אך לכל
13 הפחות, שומה עלינו להיות ספקניים ולעורר השאלות הרלבנטיות.
14
- 15 סבורני, כי לכל גורם המכיר את הקטינה ישנו אמון עצום ביכולות שלה, בשל בגרותה
16 המנטלית ומבנה אישיותה. הדבר מחלחל מדברי האם, העו"ס לסדרי דין, המטפלת האישית
17 והמחנכת של הקטינה. כל הגורמים שבאים במגע עם הקטינה, לא זו בלבד שהתוודעו
18 לרצונה, אלא נשבו בו והחליטו לעודד אותה "לזרום" עם רצונה זה ואף חיזקו אותה
19 בנכונות ההחלטה. כל הגורמים רוצים בטובת הילדה ובהצלחתה. רצונם זה, בשילוב הידע
20 והניסיון המקצועי שלהם מחד גיסא והיכרותם האישית את הקטינה מאידך גיסא, מספקים
21 גרעין של בטחון, כי אכן התמיכה בקבלת רצון הילדה הינה תמיכה המבוססת על ידע
22 מקצועי ועל היכרות אישית עם היכולות האמיתיות של הילדה וכי היא אכן תצלח האתגר
23 המצפה לה מבחינה חברתית ולימודית.
24
- 25 את האמון של כולנו בע.ל. יש לחזק ולחשק באמון של גורם חשוב ביותר בחייה – **אמונו של**
26 **האב**. יותר משחשש בית המשפט כי יקשה על הקטינה להתמודד עם המעבד לבית הספר
27 ב***, חושש בית המשפט, כי עצם הבקשה של האב תתפרש בקרבה כניסיון למנוע ממנה
28 לממש את עצמה ולהגשים את שאיפותיה ורצונה ובפרט לקחת אחריות על גורלה בתהליך
29 ההתבגרות וההתגבשות הקריטית שלה. בהקשר זה מצפה לע.ל. ולאביה תקופה לא פשוטה

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 ויהיה עליהם לברר זו מול זה את הטעמים שהניעו כל אחד מהם למהלכים שנקטו בהם,
2 להתנגשות הרצונות וחשוב מכך יהא עליהם להשלים האחד עם השני (ועם דעותיו).
3
- 4 53. אכן כן, יש להצר על כך שהאב נדרש להליך הנוכחי והדבר נובע מהעובדה שהאם לא נהגה
5 כראוי בכך שלא עדכנה מיידית את האב בדבר רצונה של בתו לשנות מסגרת החינוך.
6 האחריות בהקשר זה היתה לפתחה של האם ולא לפתחה של הקטינה. הניסיון "להעביר"
7 את רישום הקטינה למסגרת חינוכית אחרת, ללא שיתוף כלשהו מראש של האב אינו ראוי
8 בנסיבות העניין ורק הוסיף לתחושת הניכור הקשה והמובנת של האב כאילו פורק
9 מסמכויותיו וזכויותיו כהורה וכאפוטרופוס של ע.ל. . כפי שאמר בהקשר זה העו"ס לסדרי
10 דין ואף האב עצמו, ייתכן ואם מלכתחילה היה נערך התהליך בשקיפות ובשיתוף עם האב,
11 היה מצטרף ומסכים להחלטת בתו.
12 מצד שני, קל להבין את עמדת האם, לאור ההאשמות של האב אותה כאילו היא עומדת
13 מאחורי החלטה של הקטינה בעוד שלא היא! נראה מדברי האב כי לא משנה מה הייתה
14 אומרת האם, האשמות האב היו עומדות בעיניו.
15 אלא שכך או אחרת, חובה על האם כאפוטרופוס (וכמי שחתומה על הסכם מפורש בהקשר
16 זה עם האב) היה לעדכן את האב ואף לעתור בעצמה לצו שיפוטי שיתיר שינוי המסגרת
17 החינוכית ולא להמתין להסכמה שבשתיקה או למהלך שיפוטי מצד האב.
18 בשל כל אלה וחרף התוצאה, ברור שאין מקום לפסיקת הוצאות משפט (מה גם שהצדדים
19 אינם מיוצגים באופן רשמי).
20
- 21 **ט. תוצאה:**
- 22
- 23 54. בבקשה זו נדרש בית המשפט לשאול עצמו, האם יש למנוע מהקטינה לשנות מסגרת החינוך
24 שלה, או שמא יש להעניק משקל רב במיוחד לרצונה ולאפשר זאת חרף התנגדות אביה וחרף
25 התחייבות של שני הוריה לא לעשות שינוי חד צדדי במסגרת החינוכית ללא היוועצות באנשי
26 מקצוע או קבלת החלטה שיפוטית.
27

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

תיק חיצוני:

- 1 55. בית המשפט בחן היטב ולעומק את טענות ההורים, הזמין תסקיר סעד, שקל את רצון
2 הילדה והשלכותיו וביטא בקול ברור ורם את החשש מפני אישור המעבר למסגרת חינוכית
3 אחרת שמא המהלך לא ייטיב בסופו של יום עם הילדה. בית המשפט משוכנע, כי בית הספר
4 אנתרופוסופי הינו מוסד חינוכי הולם ומתאים לצרכי הילדה באופן כללי, אך בכך אין די
5 בנסיבות המקרה, בפרט לאור רצונה הנחוש וההחלטי של ע.ל. והתהליך והנסיבות
6 שסובבים את המקרה.
7
- 8 56. בסופו של דבר ולאחר בחינת מכלול הנסיבות, תוך הסתמכות על האמור בתסקיר הסעד
9 ובחוות דעת של גורמי חינוך וטיפול בקטינה (כפי שהובאו בתסקיר), ולאחר שימוש בכל
10 כללי ההכרעה המודרנים שנתונים לרשות בית המשפט, ראה האחרון לנכון לבכר את רצון
11 הנערה, להעניק לו משקל מכריע ולאפשר לה לממש עצמה באמצעות שינוי מסגרת החינוך
12 תוך הצטרפות לאמון של כל סובבי הנערה עם אישיותה ויכולותיה לצלוח המהלך ולממש
13 את רצונה. בכך אין משום ביטול מקומו של האב בחיי הקטינה, נהפוך הוא.
14
- 15 57. בית המשפט דוחה איפוא את בקשת האב אך רואה לנכון להעניק בשמו ובשם האב את
16 ברכת הדרך לקטינה תוך תקווה, כי האב והקטינה ימצאו התיבים בלבם ובנפשם להשלים
17 עם מהלך זה ונסיבותיו.
18
- 19 58. לשם כך, אני מחייב את הצדדים והילדה לפנות ליחידת הסיוע שליד בית משפט זה לשם
20 השתתפות בהליך גישורי ושיקומי של היחסים. בהליך זה מצופה מכל הצדדים להבין היטב
21 את תפקיד ההורים בהגשמת זכויות ילדיהם, להכיר בנפרדות של הילדים מהמבוגרים ללא
22 ניתוק הקשר ההכרחי ביניהם, שכן הילדים זקוקים להוריהם הן לסיפוק צרכיהם והן
23 להדרכתם לקראת עצמאותם (ראה מאמרה של זפרן בעמ' 156).
- 24
- 25 59. סוף דבר, הבקשה לצו מניעה נדחית והקטינה ע.ל. רשאית להירשם וללמוד בשנת הלימודים
26 הקרובה (תשע"ה) בבית הספר (חטי"ב) אורט ב***.
27
28 עלי והצליחי ע..
29

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 42164-07-14 א.ל. נ' צ.ל.

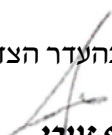
תיק חיצוני:

1
2
3
4
5
6

המזכירות תמציא בדחיפות ההחלטה לצדדים וליח"ס.

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים.

ניתנה היום, ד באלול, התשע"ד, 30 באוגוסט 2014, לאחר צאת השבת, בהעדר הצדדים.

השופט אסף זגורי,
סגן הנשיא לענייני משפחה